

Księgowanie umysłowe czyli jak wydajemy pieniądze?

Ekonomia behawioralna

Tomasz Poskrobko

Zamienność pieniądza

Przykład

- Wyobraź sobie, że zdecydowałeś się obejrzeć pewien film i w tym celu kupiłeś bilet za 50 zł. Wchodzisz do kina i stwierdzasz, że zgubiłeś ten bilet. Czy wydasz następne 50 zł. (zakładając, że masz tyle w kieszeni) na zakup nowego biletu, czy zrezygnujesz raczej z obejrzenia filmu?
- Wyobraź sobie, że zdecydowałeś się obejrzeć ten sam film, przy czym biletu jeszcze nie kupiłeś. Wchodzisz do kina i stwierdzasz, że zgubiłeś 50 zł. Czy wydasz następne 50 zł. na zakup nowego biletu, czy zrezygnujesz raczej z obejrzenia filmu?

Księgowanie umysłowe

- Księgowanie mentalne polega na przypisywaniu różnych rodzajów wydatków do różnych grup i rozważaniu każdej z nich oddzielnie w funkcji potencjalnych zysków i strat.

Sposoby tworzenia kategorii kont mentalnych

- Różne grupy wydatków,
- Specyficzne transakcje,
- Sposób w jaki pieniądze zostały zarobione,
- Czas

Konta mentalne wg R. Thalera

rachunek bieżących dochodów

- Zasilany z bieżących dochodów
- Finansowanie bieżącej konsumpcji (codzienne rutynowe wydatki)

rachunek majątku

- Zasilany z oszczędności i ekstraordynaryjnych dochodów (dodatkowa praca, premia, wygrana, spadek, ect.)
- Tworzone z niego są oszczędność oraz, zabezpieczenia finansowe
- Finansowanie specjalnych wydatków

rachunek przyszłych dochodów

- Rachunek tworzony przez oczekiwane w przyszłości dochody
- Zmienia poziom pozostałych dwóch rachunków

Inne efekty behawioralne związane z rachunkiem majątku

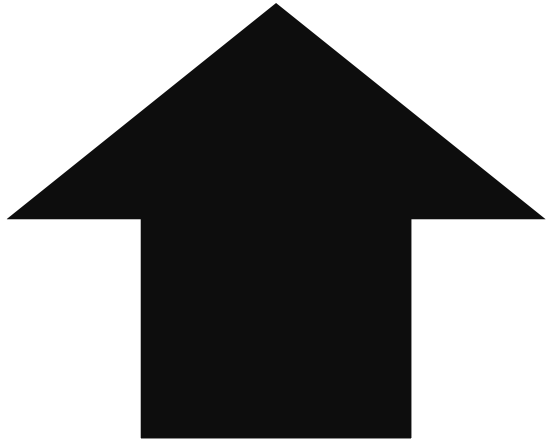
- efekt posiadania (endowment effect)
- efekt status quo
- efekt przywiązania (attachement effect)

Rachunek przyszłych dochodów - przykład

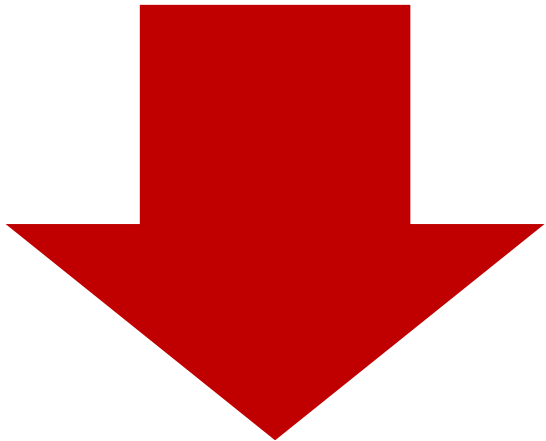
- Pracownik któremu pracodawca obiecał podnieść płacę o 200 zł, ale gdy przyszło co do czego podniósł tę płacę tylko o 100 zł będzie odczuwał raczej stratę niż zysk.

Księgowanie czarne i czerwone

Zyski

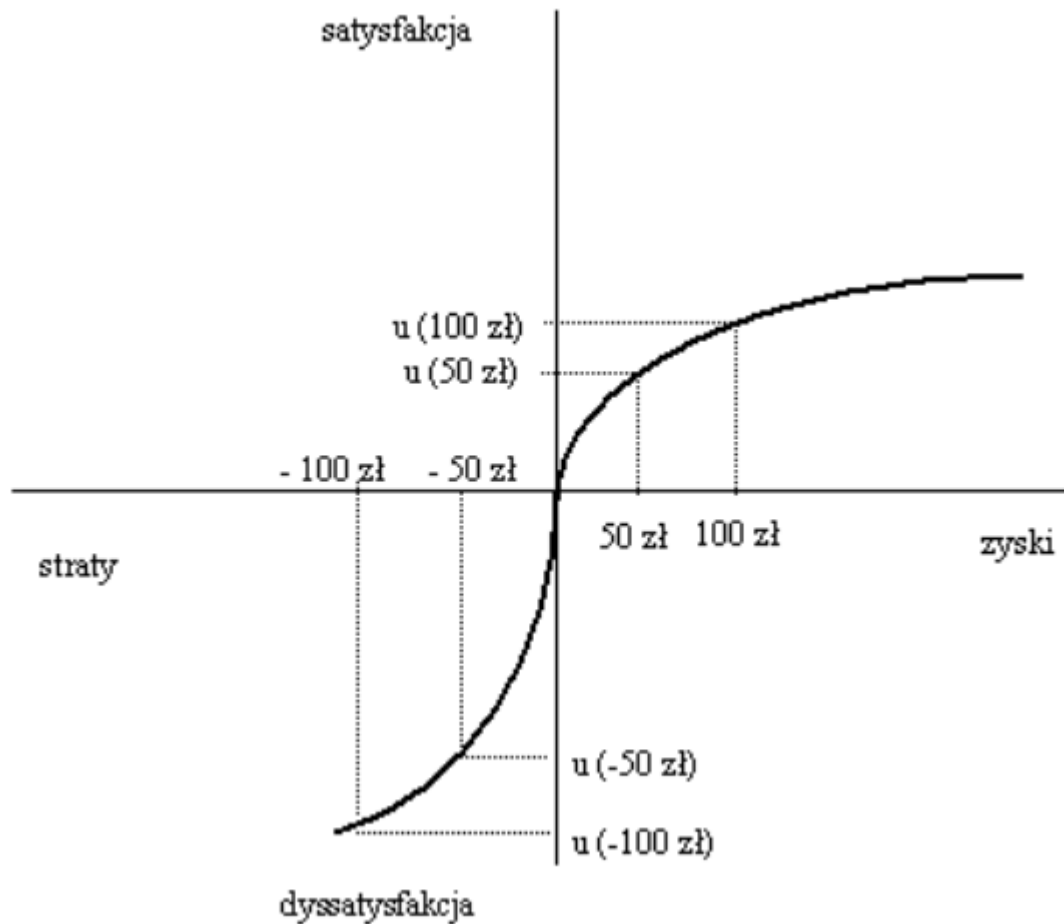

Straty

Przykład - przedpłacenie

- Dostałeś bilet na mecz warty 100zł. Okazało się, że pogoda w dniu meczu będzie fatalna. Czy zdecydujesz się pójść na mecz?
- Kupiłeś bilet na mecz warty 100zł. Okazało się, że pogoda w dniu meczu będzie fatalna. Czy zdecydujesz się pójść na mecz?

Awersja do straty - teoria perspektywy

Awersja do straty - przykład

- Wstajesz rano z łóżka w nastroju neutralnym.
- Po niedługim czasie chcesz wyjść do sklepu po zakupy, okazuje się, że gdzieś zapodziałeś portfel.
- Szukasz bez skutku i dochodzisz do wniosku, że zostawiłeś ją poprzedniego dnia na uczelni.
- Jaki jest twój nastrój?

Awersja do straty - przykład

- Wychodząc jednak do szkoły nieoczekiwanie odnajdujesz portfel w łazience, gdzie go poprzedniego wieczora zostawiłeś.
- Jak się teraz czujesz?

Efekt utopionych kosztów

- Postaw się w roli prezesa firmy lotniczej.
- Zainwestowałeś 10 milionów dolarów należących do firmy w projekt badawczy, którego celem jest zbudowanie samolotu niewykrywalnego dla konwencjonalnych radarów.
- Kiedy projekt jest już w 90% skończony, dowiadujesz się, że inna firma zaczyna marketing samolotu niewykrywalnego dla radarów. Co więcej, ów samolot konkurencji jest szybszy i bardziej ekonomiczny od budowanego przez waszą firmę.
- Czy wydasz pozostałe 10% kosztów na skończenie waszego samolotu?

Oddzielanie zysków i łączenie strat

- Człowiek odczuwa większą satysfakcję z kilku mniejszych zysków niż z jednego większego zysku, będącego sumą owych mniejszych zysków
- Człowiek odczuwa mniejszą dyssatysfakcję z jednej zsumowanej większej straty niż z kilku mniejszych strat.

Łączenie zysków i strat

- łączenia mniejszej straty z większym zyskiem
Kupujący odczuwa większą satysfakcję z jednego zsumowanego zysku powstałego w wyniku połączenia większego zysku i mniejszej straty niż z oddzielnego większego zysku i mniejszej straty

Oddzielenie zysków od strat

- Fizyczna zmiana formatu płatności
- Rozdzielenie czasowe płatności
- Osłabienie systemu metrycznego